

A gyógyvíz szerepe az életminőség javításában

Karcagi Etelka közgazdász, igazgató¹,
Fügedi Balázs egyetemi docens²

¹Hotel Termálkristály Aqualand, Ráckeve

²Nyugat-magyarországi Egyetem, Sporttudományi Intézet, Szombathely

A hagyományos, természeti erőforrásokra, turisztikai létesítményekre alapozott gyógyturizmus jövője

A magyar gyógyturizmus klasszikus ága, egyben zászlóshajója a gyógyvízre alapozott gyógyturizmus.

Ebben régi, monarchista hagyományaink vannak, de egyes területek (Hajdúszoboszlótól Zalakarosig) a szocializmus alatt is népszerűek voltak, a kor színvonalának és igényeinek megfelelően fejlődtek. E területen – amikor a meleg vívíű fürdő még termálvízre épült – a kiemelkedő természeti és jó szakmai adottságok miatt Magyarország komoly elismerést szerzett, elsősorban néhány gyönyörű budapesti gyógyfürdő révén. Sokan ezt tartják a gyógyturizmus, illetve általában a turizmus kitörési pontjának, hiszen természeti adottságaink valóban kiválóak.

Az utóbbi évtizedben azonban adottságaink kiaknázása veszélybe került, két okból is. Az első, hogy a világ turisztikai piacán a barna medencék divatját kiszorítják a kék medencék. Régen fürdő általában ott volt, ahol termálvíz volt, különösképpen gyógyhatású termálvizek (gyógyvizek), amelyekre a gyógyászati szolgáltatások épültek. Így a „vízbázisú” rehabilitációs és prevenciós ellátások a speciális természeti gyógytényezőhöz, a gyógyvízhez, a gyógyiszaphoz, a gyógyfürdőkhöz, illetve az ezekre épülő gyógyszállókhoz kötődtek. A gyógyszállókat messziről is felkeresték, mert viszonylag nagy földrajzi területek nem rendelkeztek ilyen adottsággal.

Világtendencia, hogy a természetes gyógytényezőkre alapozott gyógyfürdők klasszikus pozícióját kiszorítják az élményfürdők, a gyógyszállókét a wellness-szállók.²

A „kékmedencés” divat is egészségfejlesztő hatással bír, sőt – miután nem természetes gyógytényezőhöz, hanem telepített eszközökön, berendezéseken alapul, valamint egészségeseket is céloz – kevésbé szűk spektrumú, mint a klasszikus gyógyfürdő, amelynek terápiás lehetőségeit meghatározza a víz összetétele. Ma már a wellness-ipar hatására a rehabilitációban is megjelentek a „kékmedencés” intézetek, azaz a gyógyfürdők, gyógyszállók vendégkörét gyógyvíz nélküli intézmények is megcélozzák.

További probléma, hogy a gyógyvíz-alapú létesítmények – elsősorban az építés dátumából fakadóan – nem, vagy csak részben követték az idegenforgalmi infrastruktúra fejlődését. Különösen igaz ez a magas hozzáadott értékkel rendelkező gyógyintézményekre.

Magyarországon a wellness- és élményfürdők elsősorban a belföldi keresletre építenek. Azt az elemi hiányt, amelyet akár a szálláshelyek eladhatósága, akár a belföldi turizmus-igény jelentett, zömmel pótolták a Széchenyi Terv fejlesztései, illetve az azóta épült ilyen jellegű létesítmények.

Mindezeket egybevetve a magyar gyógyturizmus sajátossága, hogy széles spektrumú szolgáltatást nyújt, a rekreációs és wellness-szolgáltatásoktól a gyógyvíz-alapú rehabilitáción át a legkorszerűbb eljárásokra alapozott orvosi kezelésekre, így komplex csomagot alkot, amely magas színvonalú szabadidős turizmussal egészül ki.¹

Az idegenforgalom számára a ráckevei kistérség termálvíz-kincse számos lehetőséget kínál, melyek közül ma még némelyik kihasználatlan. A térségben a kirándulásra és pihenésre alkalmas Duna-parti szakaszokon egyre

1. táblázat

A ráckevei strandfürdő területén található termálkút adatai

Azonosító adatai:	Neve	Strandfürdő hévízkút
	Országos kútkataszteri száma	B-59
	Jele	K-59
	Hévízkút kataszteri száma	12-72
	Talpmélysége	1038,4 m
	Vízminősége	Közepes oldott ásványianyag tartalmú, nátrium-hidrogén-karbonátos jellegű, igen lágy víz, jelentős jodtartalommal
Fenntartó adatai:	Neve	Tókert Projekt Kft.
	Címe	2310 Szigetszentmiklós, Tököli út 184.
Üzemeltető adatai:	Neve	Tókert Projekt Kft.
	Címe	2310 Szigetszentmiklós, Tököli út 184.
Vízjogi üzemeltetési engedélyt kiadó illetékes hatóság neve:		Közép-Duna völgyi, Környezetvédelmi, Természetvédelmi, Vízügyi Felügyelőség, Budapest
Vízjogi üzemeltetési engedély (módosítások) száma:	KTVF: 34425-3/2006	Kelte: 2006.08.22
	KTVF: 1216/2008	Kelte: 2008.08.31.

(Forrás: Karcagi Etelka: *Az Aqualand élményfürdő termálvize gyógyvízzé minősítésének kutatási terve*, Szigetszentmiklós, 2008)

nagyobb szerepet kap az üdülés, amelynek egyik fontos eleme lehet a jövőben továbbfejlesztendő, gyógyfürdőre épülő egészségturizmus. Hiánypótló szolgáltatást – a szezonális kiküszöbölendő – kínálna a régióban a gyógyvízre épülő, egész évben üzemelő egészség- és élményfürdő központ. Elkészültének egyik *alappilléte a ráckevei termálvíz gyógyvízzé minősítése*. Ráckeve példáján keresztül szeretnénk bemutatni a gyógyvíz hasznosságát és jótékony hatásait.

A gyógyvízre épülő szolgáltatások szerepe hazánkban

Az *Európai Unió* piacának közelségét, valamint az utóbbi évek tendenciáit figyelembe véve, Magyarországon – a fejlesztési potenciált kihasználva, a nem hatékonyan működő területeket felszámolva – nemzetközileg is versenyképes ágazattá alakulhat az egészségturisztikai terület.

– Az orvosi szolgáltatásokra épülő gyógyturizmus a világ egyik legdinamikusabban fejlődő üzletága.

– 2006-ban az egészségturizmus világpiacát szakértők (*McKinsey and Co.*) 60 milliárd dollárra becsülték, 2012-re ez 100 milliárd dollárra növekedhet.

– Egyes (zömmel távol-keleti) országok iparszerűen üzik.

– A gyógyturizmus a turizmusnak azon ága, ahol a legmagasabb az egy vendégjszakára jutó fajlagos költség (bár ennek zöme nem a hagyományos turisztikai infrastruktúrában realizálódik).

– Mivel a piac telítődik, sok országban komoly központi támogatást kap a terület.²

Termál- és gyógyvízkészletei alapján Magyarország Európában egyedülálló, a világon pedig az ötödik helyet foglalja el, s már a második világháborút megelőzően is nemzetközi híresek voltak kapcsolódó gyógyszolgáltatásai. A gyógyvíz kellemes kikapcsolódás, és a test karbantartása mellett mozgásszervi problémákra, idült gyulladásos, nőgyógyászati panaszokra, keringési rendellenességekre, légzőszervi megbetegedésekre, emésztőszervi bajok kúrálására is ajánlott. A vizek kémiai összetétele és gyógyhatása rendkívül változatos. Az egyes területek gyógyvizei nem teljesen egyformák, így más-más esetekben javasoltak.

A természetes gyógytényezők körébe sorolt természetes eredetű, *meleg ásványvizek* (termominerális vizek) meghatározott *életteni hatásokkal* rendelkeznek, meg-

határozott betegségek meghatározott tüneteit enyhítik. Az egészséges emberek diszkomfort-jelenségeit (fáradtság, izomkimerülés) szintén kedvezően befolyásolják. (Természetesen egyes betegségekben hatásaik kedvezőtlenek is lehetnek.)

Az összességében pozitív hatások az egészséges emberek számára *állapot- és életminőség-javító tényezőként* (aktuális meghatározással fitness- és wellness-igényt kielégítő szolgáltatásként) használatosak, betegségtünetek enyhítésére, gyógyfürdő-ellátásként, „gyógytényező” gyanánt alkalmazzák. Hasznosságukat mindkét viszonylatban a tapasztalat igazolja. Az egészséges embereken történő alkalmazás jellemzően szabadpiaci alku tárgya, amelyre hatalmas szolgáltatóipar alapult. Az empirikusan megalapozott, gyógytényezőként való alkalmazás viszont az egészségügyi ellátásokban domináló szolidaritási rendszerekben (társadalombiztosítás) elfogadott. *A piaci oldalon a szolgáltatást nyújtók általában nem töreksznek arra, hogy a kedvező hatásokat tudományos bizonyítékokkal támasszák alá, hanem elsősorban a marketing eszközeit alkalmazzák a fogyasztók meggyőzésére.*

A szűkülő forrásokat elosztó szolidaritási és/vagy biztosítói alapok azonban szkeptikusak a „gyógyító” hatások iránt, de legalábbis igyekeznek hátrébb sorolni a prioritások – és a támogatások – mértékének meghatározásakor. E szkepszist támogatja az egyéb gyógyító eljárások érték-mérésében az utóbbi évtizedekben megjelenő objektív bizonyítási kényszer (*Evidence Based Medicine*), amely *a klinikai és egészséggazdálkodási értékelést a gyártó, a szolgáltató és a finanszírozó számára egyaránt kötelezővé teszi* („technológiai elemzés”). Ez alól az orvosi hidrológia – a gyógyfürdő-alkalmazás tudománya – sem lehet kivétel.³

Napjainkban elvárható, hogy a *fürdőkezelés* a fájdalom és gyógyszerigény csökkenésén, a mozgásfunkciók javulásán túl az *életminőségre is kedvező hatást* gyakoroljon. Az általános egészségi állapotot felmérő kérdőívek mellett több, különféle betegcsoportokra kidolgozott kérdőív is használatos.⁴

A Csepel-sziget és környéke települései jó feltételeket nyújtanak az olyan beruházásokhoz, amelyek a minőségi idegenforgalmat szolgálják. A sziget déli részén élő 32 ezres populáció nem rendelkezik olyan komolyabb és színvonalasabb létesítménnyel, amely a sportigények kielégítését, valamint az egészségvédelmet szolgálná. Az ország távolabbi részéről ideutazók számára a csúszdás aquapark, a gyógyvizes fürdő és uszoda mellett szükségessé vált egy gyógyszálloda és egy gyógyászati részleg kialakítása is. A *Széchenyi Terv* által ösztönzött országos gyógyfürdőépítési és -felújítási hullám következtében – a versenytársak megerősödésével is számolva – az *Aqualand* gyógyvízzé minősítésének kérdése nélkülözhetlenné vált.⁵ A térségben ugyanis nincs gyógy-

vízre épülő szálloda, azonban az egyéb kereskedelmi szálláshelyek tekintetében a kínálat kiegyensúlyozott.

A gyógyvíz biológiai hatásai

A gyógyvíz kitágítja az ereket, az így kialakult vérbőség javítja a helyi anyagcserét és gyorsítja a szervezet számára nem kedvező anyagok – pl. gyulladáscsere-termékek – távozását. A meleg hatására az izomzat tónusa csökken, a fokozott izomtónus okozta fájdalmak mérséklődnek. A meleg hatására fellazul a kötőszövet is, így – megfelelő gyógytorna mellett – az érintett ízületek mozgáspályája javul.

A nátrium-hidrogén-karbonátos konyhasó – a konyhasó-ionok elektromos töltése miatt – a bőrön megtapadva ingerli, aktivizálja a szervezet immunrendszerét.

A nyomelemek közül a gyógyvízben a metabórsavat és a metakovasavat mutatták ki. A metabórsavnak a csontképzésben van szerepe, hiánya esetén a kalcium és magnézium ürítése fokozódik, amely növeli a csonttritkulás valószínűségét. A metakovasav biológiai hatására vonatkozóan kevés irodalmi adat áll rendelkezésünkre. Egyes vélemények szerint elsősorban a bőrre hat, javítja a bőr regeneráló- és ellenálló képességét, csökkenti a bőrviszketést, feszesebbé teszi a bőrt. Egyes irodalmi adatok a metakovasavnak gyulladáscsökkentő hatást is tulajdonítanak.

A biológiai hatásokat figyelembe véve a következő esetekben célszerű a fürdőkúra alkalmazása:

- Porckorongbántalom
- A gerinc kopásos megbetegedése
- Végtagizületi kopás
- Idült lágyrész reumatizmus
- Íngyulladás, ínhüvelygyulladás, nyálkatömlő-gyulladás, szalaggyulladás, idült ízületi belhártyagyulladás
- Idült tenis- vagy golfkőnyök
- A csontok mészhánya
- Idült petefészekgyulladás, idült méh körüli gyulladás, idült prosztatagyulladás
- Idült bőrgyulladás, pikkelysömör.
- Ízületi mozgáspálya-beszűkülés előkezelése
- Műtétek és sérülések utókezelése

Ha a fürdőkezelés életminőségre kifejtett hatásában azt vizsgáljuk, hogy szed-e gyógyszert valaki vagy sem, azt tapasztaljuk, hogy a javulás szignifikáns. A reuma ellen gyógyszert nem szedők között – érdekes módon – ez a hatás három hónappal a fürdőkezelés után válik szignifikánssá.

- A gyógyvízzé minősítés eredményeképpen
- gyógyszálloda építése,
  - gyógyászati részleg kialakítása,
  - gyógyvízre épülő gyógyászati szolgáltatások nyújtása,
  - egészségturisztikai központ és annak minőségi hátterinfrastruktúrája kialakítása szükséges.

– Komplex egészségturisztikai termék jön létre, amely egyrészt a helyi lakosság, másrészt a belföldi és külföldi turisták igényeit is magas színvonalon elégítheti ki.

– A gyógyászati profil erősítésével a mozgásszervi megbetegedések és keringési rendellenességek kezelése, utókezelése, illetve a betegségek megelőzésére irányuló kúra programok válnak elérhetővé.

– Különböző prevenciós és rehabilitációs egészségügyi feladatok ellátására nyílik lehetőség (munkahelyi ártalmak, szív- és érrendszeri panaszok, gerincproblémák, degeneratív és ortopédiai elváltozások enyhítése, műtétek és sérülések utókezelése).

– Megnyerhetőek a gyógyászati ellátásokat igénybe vevő belföldi és külföldi turisták.

– A kialakítandó többgenerációs szolgáltatási struktúra minden korosztály számára megfelelő kikapcsolódási és regenerálódási lehetőséget kínál.

– Ráckeve idegenforgalmi, turisztikai vonzereje növekszik, a városrészt eddig betöltött szerepe megváltozik, a környezeti ingatlanok értéke emelkedik.

– A ráckevei kistérség bekapcsolódik az ország turisztikai vérkeringésébe.

– A gyógyvízzé minősítés eredményes eljárását követően további célcsoportokat érhetünk el, amelyek sokszínűbb és színvonalasabb kínálatot a térségbe csábíthatóak, mivel a jelenlegi kínálati oldalon jelentkező szűk kapacitást a versenyképes, egyedi szolgáltatási lehetőségeket nyújtó gyógyvíz megváltoztatná.

Hipotézis

A vizsgálatban megjelölt termálkút vizének hőmérséklete, *ionösszetétele és ásványi anyag értéke, tartalma a kívánt határértéket meghaladja, nyomelemekben gazdag*, továbbá kémiai komponenseinek összetétele – vízmintavételi eljárások, vízösszetételei, vízminőségi vizsgálatok, orvosi vizsgálatok eredményei alapján – *gyógyvíz minőségű*,

– A biológiai hatásokat figyelembe véve a következő betegségekre *gyógyító hatással bír*:

- Porckorongbántalom
- A gerinc kopásos megbetegedése
- Végtagizületi kopás
- Idült lágyszövet reumatizmus
- Íngyulladás, inhuvelygyulladás, nyálkatömlő-gyulladás, szalaggyulladás, idült ízületi belhártyagyulladás
- Idült tenisz- vagy golfkönyök
- A csontok meszhiánya
- Idült petefészekgyulladás, idült méh körüli gyulladás, idült prosztatagyulladás
- Idült bőrgyulladás, pikkelysömör.
- Ízületi mozgáspálya-beszűkülés előkezelése
- Műtétek és sérülések utókezelése

A kutatás célja

A gyógyvízzé minősítés révén számos hosszú távú cél elérése válik lehetővé, a kutatás *elsődleges célja* a termálvíz *gyógyvízzé minősítése*, a kísérleti eljárás lefolytatása.

A kutatás tárgya

A ráckevei strandfürdő (2300 Ráckeve, Strand u. 1.) területén található termálkút részletes adatait az *1. táblázatban* foglaltuk össze.⁶

Alkalmazott módszerek Információforrások

A döntően primer jellegű kutatás műszeres megfigyeléssel alapuló orvosi kísérleteket jelent. Ezek olyan tudományos és gyógyászati eljárások és módszerek alkalmazását teszik szükségessé, amelyek lehetővé teszik a hipotézis tesztelését, kellő mértékben bizonyítják a feltevést, és a tudományos módszerek betartásával érvényes és megbízható eredményt adnak a víz gyógyvíz minőségét illetően.

Szekunder források

A vizsgálat másodsorban a

- *Vízkutató Vízkémia Kft.* vizsgálólaboratóriuma által alkalmazott vizsgálati módszerekre, azok eredményeire,
- Akkreditált vizsgálati laboratórium elvégzett műszeres vízvizsgálataira, vízmintavételeire (*Reg-Info Kft.*),
- vízösszetételei (vízkémiai, stb.) vizsgálatokra,⁷
- adatbázisokra (*Vízföldtani napló*),
- *Dr. Csermely Miklós* (igazságügyi orvosszakértő, ortopédsebész, reumatológus szakfőorvos, ÁNTSZ-felügyelő) előzetes szakvéleményére,
- *Pálfalvi Ferenc* geológus hidrogeológiai modelljére,
- szakvéleményekre (ÁNTSZ-szakvélemény, OGYFI-szakvélemény),⁸
- engedélyekre és minősítő vizsgálatokra (vízjogi üzemeltetési engedély, ásványvíz minősítő vizsgálat, stb.) támaszkodott.

A szakorvos a kísérletben résztvevő betegeknek a kóros elváltozások felmérését és 80 paraméter vizsgálatát végezte el, minden egyes betegnél 15 alkalommal, három hónapon keresztül (összesen 90 fő x 80 paraméter x 15 alkalom x 2 (fürdés előtt, után) = 216 000 adat).

Ehhez elsőként kitöltötték a *2. táblázatban* szereplő kérdőívet, amelyet *Dr. Csernus Zoltán*, Ráckeve Szakorvosi Rendelőintézete intézményvezetője állított össze. A minden egyes fürdőkúra előtt és után elvégzendő műszeres vizsgálatok a következők:

- vérnyomásmérés,

2. táblázat

76	A beteg neve:						
Lakcíme:					Életkora (év):		
Gerinc	Térd: jobb/bal		Kórisme:				
Fürdőkúra kezdete:			Fürdőkúra vége:				
Általános kérdések	nehézség nél- kül	némi nehézséggel	komoly nehézséggel	képtelen	16-14		
Önállóan öltözik							
Cipőjét be tudja fűzni							
Lábkörmét le tudja vágni							
Fel tud állni karfa nélküli székből							
Lefeküdni és felkelni az ágyból							
Megtörölni egész testét							
Leemelni 2 kg súlyt feje fölül							
Járása	korlátlan	kb. 1 km	kb. 500 m	pihenőkkel	0	0	0
Fájdalomra vonatkozó kérdések							
Mióta van gerincizületi fájdalma?		... hete	... hónapja	... éve			
Enyhe fájdalomcsillapítóra fájdalma	nem szed	szűnik	csökken	változatlan			
Mozgásra jelentkező fájdalma	nincs	csekély	mérsékelt	erős			
Terhelésre fájdalma	nincs	csekély	mérsékelt	erős			
Alvásban fájdalma zavarja	nem	néha	gyakran	állandóan			
Közepes súly emelésekor fájdalma	nem	csekély	erős	képtelen			
Tartós álláskor fájdalma	nincs	néha	10-15 perc	képtelen			
Kerékpározás, hosszabb autóútra	nem	kissé	mérsékelt	erős	0	0	0
Mozgásra vonatkozó kérdések							
Reggeli ízületi merevség	nincs	30 fokon belül	30 fokon túl	változatlan			
Síkon járás képesség	nem gátolt	kissé gátolt	max. 1 km	100-200 m			
Le tud guggolni és fel tud állni	igen	nehezen	segítséggel	képtelen			
Fel tud venni tárgyat a földről	igen	nehezen	fájdalommal	képtelen			
Lépcsőn FELfelé járási képesség	jó	kapaszkodva	utánlépéssel	képtelen			
Lépcső LEFelé járási képesség	jó	kapaszkodva	utánlépéssel	képtelen			
A nap nagy részében ül	nem	néha	igen				
Vásárlásnál segítségre szorul	nem	néha	igen		0	0	0
A beteg véleménye							
Kúra előtti állapotáról	kiváló	jó	közepes	rossz			
Kúra utáni állapotáról	sokkal jobb	jobb	alig javult	változatlan			
3 hónappal a kúra után	sokkal jobb	jobb	alig javult	változatlan			
Az adatlap kitöltője							

- vérvétel,
- vizeletvizsgálat,
- kétirányú derékröntgen-felvétel.

Minta Alapsokaság

A kísérleti eljárás kívánalmi meghatározta a mintavétel módját. Az alapsokaság tagjait a mintavétel előtt bizonyos meghatározott közös jellemzők alapján, *rétegzett mintavételi eljárással* viszonylag homogén rétegekre osztottuk. A kísérletben résztvevőket – korcsoport szerint – a nyugdíjas korosztályból válogattuk.

Mintavétel

Mivel az alapsokaság tagjairól nem létezik teljes körű lista, a tagok csoportjai közül többlépcsős csoportos mintavételi eljárással veszünk mintát (nyugdíjasok), amelynek tagjairól listát készítünk. Ezután a kutatást vezető orvos saját megítélése alapján, *szakértői mintavétellel*,⁹ válogatja össze a minta elemeit (milyen reumatikus vagy mozgásszervi panasz, idült bőrgyulladással kapcsolatos problémája van, stb.) így jutva el a végleges mintához. Az eljárás csökkenti a mintavételi hiba mértékét, így javítja a minta reprezentativitását.

Összesen 90 fő, 60–65 év közötti, térd- és gerincizületi panaszokkal küszködő, ráckevei, valamint kistérségi nyugdíjas betegről készült szakorvosi felmérés.

Szakmai, tárgyi és hatósági engedélyek

A töltő-ürítő rendszerű medencék kutatási célokra történő engedélyezését a helyi ÁNTSZ jóváhagyta. A fenti kísérleti eljárások technikai, tárgyi feltételeit a helyi szakorvosi rendelőintézet biztosítja.

A vizsgálatokhoz szükséges adatlapokat, a kitöltendő betegnyilatkozatot, betegtájékoztatót, a vizuál analóg skála mintapéldányait, valamint ingyenes belépőjegyeket a betegek részére a kutatás során biztosítottuk.

Az adatok kvantifikálása

Az adatokat közvetlenül Excel file-okba exportáltuk. Az eredményeket statisztikai elemző szoftver segítségével elemeztük.¹⁰

Az adatok kiértékelése, elemzése

A fürdőkúra után három hónappal az adatlapok értékelése, a matematikai-statisztikai adatok feldolgozása, a gyógyszeres kezelések esetleges változásai, a fürdőre-akciók értékelése a szakértő feladata.¹¹

A kutatási adatok előzetes értékelését a *Reumatológiai és Fizioterápiás Szakmai Kollégium* által megbízott szakértő végezte.

Az adatok feldolgozására, összegzésére és az összefüggések kimutatására *Dr. Csermely Miklóssal* működtünk együtt, aki ezután elkészítette a *Protokoll Tervet*, amelyet a *Semmelweis Egyetem Orvosszakértői Intézetének Regionális Intézményi Tudományos és Kutatásügyi Bizottsága* elfogadott, ezáltal a vizet *gyógyvízzé minősítésre alkalmasnak tartotta*.¹²

Következtetés, összegzés

Az egészségturizmus a világ egészségügyi piacának dinamikusan fejlődő területe, Magyarország perspektivikus ágazata, azonban két fő területét (gyógyvíz-alapú rekreáció és rehabilitáció, valamint az orvosi szolgáltatásokra alapozott gyógyturizmus) egységben és egyenrangúan kell kezelnünk.

A magyar gyógyturizmus klasszikus ága, deklarált zászlóshajója a gyógyvízre alapozott gyógyturizmus. Ezért a „vízbázisú” turizmusban, a *gyógyvíz hasznosításában* a minél *szélesebb spektrumú*, szakmai tartalmában és a kiszolgáló létesítményekben is *magas színvonalú szolgáltatások* fejlesztése a kulcs. *Ez az a terület, ahol Magyarország egyedül tud lenni*, így tartós piaci szereplő maradhat.

Az egészségturizmus – ezen belül kiemelten a gyógyturizmus – fejlesztése, központi támogatása az ország alapvető érdeke. Fontos az ország újrapozicionálása, jövőképe meghatározása szempontjából, de az egészségügyi és a turisztikai ágazat számára is.

– *A gyógyfürdőket, gyógy szállókat az infrastruktúra és a kiszolgálás minőségében a wellness- és élményfürdők színvonalára kell felhozni.*

– *A wellness- és élményfürdő-fejlesztéseket gyógyvízre telepítve, komplex szolgáltatási rendszert létrehozva kell támogatni.*

– *A gyógyvíz-alapú szolgáltatásokban növelni kell a medikális szolgáltatások arányát.* Ahol lehetséges, az adott probléma teljes vertikumát kell egy intézményben/ térségben nyújtani (a mozgásszervi betegségek kezelésére alkalmas gyógytényezőkhöz – a gyógyászati szolgáltatásokon kívül, a medical wellness szolgáltatásai mellett – reumatológia és ízület-sebészeti központ is társulhat).

– *A marketingben erősen hangsúlyozni kell a szakmai elemeket, a víz unikális jellegét, terápiás spektrumát.* Igaz ez akkor is, ha így szélesebb közönséget célunk meg, a tudományos megalapozottság hitelességével.

Ez a komplex megközelítés jelenthet reális jövőképet, ez adhatja vissza a „barna medence” tekintélyét. Ez is indokolja a hagyományos, gyógytényezőkre épülő és

modern, orvosi szolgáltatásokra alapozott gyógyturizmus szinergiáját.

Egyedi gyógyvízkincsünk komplex egészségfejlesztési infrastruktúrával, fejlett orvos-szakmai ráépülő szolgáltatásokkal, a korszerű wellness-igényeket is kielégítve megfelelő – elsősorban *orvosi tudományos bizonyítékokra épített* – marketinggel a gyógyvíz a magyar egészségturizmus megkülönböztető emblémája lehet.

Összefoglalás

Magyarország – természeti kincseinek köszönhetően – a *gyógyturizmus* területén nagy hagyományokkal, kimagasló feltételekkel és nemzetközileg elismert referenciákkal rendelkezik. *Természeti erőforrásaink* – a kezelések teljes spektrumát lefedve – *komplex terápiákat* tesznek lehetővé elsősorban a mozgásszervi és egyes nőgyógyászati betegségcsoportokban. *A magyar gyógyvízre alapozva:*

- 13 „*gyógyhelynek*” minősített településünk van (*Balf, Bük, Kékestető, Lillafüred, Balatonfüred, Debrecen, Eger, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hévíz, Parád, Zalakaros*),

- 385 településen *termál-, illetve gyógyvízű fürdő,*

- 66 *minősített gyógyfürdő,*

- 54 *gyógy-szálloda* (14 240 férőhellyel) és 89 *wellness-szálloda* (13 219 férőhellyel) működik,

- továbbá egyéb létesítmények, mint például gyógybarlangok, gyógyiszaplelőhelyek és mofetták (szárazfürdő) garantálják a rekreáció és orvosi kezelések sikerességét.

A felüdülésre (rekreációra) vágyók a gyógyüdülőhelyek és exkluzív wellness-hotelek széles választékában élvezhetik a dinamikus bővülő wellness-lehetőségeket.

A gyógyturizmus fentiekben taglalt, természeti erőforrásokra alapozott tradicionális ágai mellett Magyarország *professzionális orvosi szolgáltatásokat is nyújt*, mivel – olyan kiváló tudósoknak köszönhetően, mint például *Semmelweis* vagy *Szentgyörgyi* – hazánk jelentős nemzetközi ismertséget szerzett a *magas színvonalú egészségügyi ellátás* terén. Magyarországon az egészségügyi szolgáltatásokra épülő turizmus szerepe folyamatosan növekszik: a *legfőbb húzóerő* a hazánk által garantált *kiemelkedően jó ár-érték arány*, ami azt jelenti, hogy a nyugat-európai árak feléért vagy harmadáért biztosít magas színvonalú egészségügyi szolgáltatásokat.

A betegek jelentős része – elsősorban a mozgásszervi megbetegedésben szenvedők – hozzátartozóval érkezik, nem csupán az egészségügyi, hanem a *szabadidős turizmust* is bővítve. Mi több, így a *MICE (Meeting, Incentive, Congress, Exhibition)* és az *üzleti turizmus* szerepe is fokozódik.

Mindezeket egybevetve a magyar gyógyturizmus sajátossága, hogy *széles spektrumú szolgáltatást nyújt*, a rekreációs és wellness-szolgáltatásoktól a *gyógyvíz-alapú rehabilitáción* át a legkorszerűbb eljárásokra alapozott *orvosi kezelésekre*, így komplex csomagot alkot, amely magas színvonalú szabadidős turizmussal egészül ki.

Kulcsszavak: gyógyvíz, természeti erőforrások, komplex terápia, gyógyfürdő, gyógy-szálloda, professzionális orvosi szolgáltatások, színvonalas egészségügyi ellátás, jó ár-érték arány, szabadidős turizmus, üzleti turizmus, gyógyvíz alapú rehabilitáció, korszerű orvosi kezelések

Summary

Hungary has ancient traditions, outstanding facilities and internationally acknowledged achievements in the field of *medical tourism* due to the wide range of *natural treasures* and heritages possessed by the country.

Uniquely great supply of springs ensures the continuous operation of a world-wide wellknown service system providing *complex therapies* – covering the *whole spectrum of treatments* – especially in case of locomotor disorders and certain gynaecological diseases.

Based on the *medicinal springs* of Hungary:

- 13 qualified *health sites* and spa locations: *Balf, Bük, Kékestető, Lillafüred, Balatonfüred, Debrecen, Eger, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hévíz, Parád, Zalakaros,*

- 385 settlements offering the experience of *thermal baths,*

- amongst which 66 are certified *medicinal baths,*

- 54 *health spa resorts* (14 240 beds) and 89 wellness hotels (13 219 beds),

in addition, further facilities such as medicinal caves, sites of therapeutic mud and mofettes (dry baths) guarantee the success of recreation and medical treatments

Recreation seekers can enjoy the dynamically widening wellness opportunities in a great variety of health resorts and exclusive spa hotels.

However, besides the above detailed natural element based traditional branches of medical tourism, Hungary can also assure *professional medical services* since the country has acquired significant international reputation in the field of *high-quality health care* due to outstanding scientists such as *Semmelweis* and *Szentgyörgyi*. Additionally, in respect to medical equipment, applied methods and training, the country has positioned itself as one of the market leaders in Europe.

The role of tourism based on medical services is continuously growing: the *most important pull factor* is the extremely *good price-value rate* guaranteed by

the country, which means that for half or onethird of the Western European prices the same high standard of medical service is ensured.

A significant proportion of foreign patients – especially who are suffering from locomotor diseases – arrive with family members, thus enhancing not only medical but also *leisure tourism*. Furthermore, in this manner, the importance of MICE and *Business Tourism* is also augmenting.

In conclusion, the special feature of Hungarian medical tourism comes from its *wide range of supplies* that varies from recreation and wellness services through

thermal-based rehabilitation to medical services based on up-to-date high quality treatments, and create a complex product, which is complemented by quality leisure tourism.

Keywords: medical tourism, natural treasures, complex therapies, whole spectrum of treatments, medicinal springs, health sites, thermal baths, medicinal baths, health spa resorts, professional medical services, high-quality health care, good price-value rate, leisure tourism, business tourism, thermal-based rehabilitation, medical services, high-quality treatments

FELHASZNÁLT IRODALOM

Kincses Gyula főigazgató, ESKI (2009): *Az orvosi szolgáltatásokra alapuló egészségturizmus tendenciái*. Budapest

EGYÉB DOKUMENTUMOK

Karcagi Etelka (2008): *Az Aqualand élményfürdő termálvize gyógyvízzé minősítésének kutatási terve*. Szigetszentmiklós

JEGYZETEK

1. Dr. Kincses Gyula főigazgató, ESKI (2009): *Az egészségturizmus magyarországi perspektívái – egy megújított stratégia ágazati szempontjai*. Budapest
2. Dr. Kincses Gyula főigazgató, ESKI (2009): *Az egészségturizmus, mint az egyik kitörési pont*. Az egészségügy és a nemzetgazdaság. VG konferencia-sorozat, 2009. október 29.
3. Hodinka László–Héjj Gábor–Tefner Ildikó (Országos Reumatológiai és Fizioterápiás Intézet) (2007): *A balneoterápia költséghatékonyága – egy modellszámítás eredményei*. Budapest
4. Tóth Julianna–Bartha Attila–Czimbalmos Ágnes–Nagy Zsolt (Jósa András Oktató Kórház, Nyiregyháza; Magyar Vöröskereszt, Budapest) (2007): *Az életminőség változása gyógyfürdőkezelés során*.

5. KMOP-2007-3.1.2/A/B számú Pályázat a Közép-Magyarországi Operatív Program „A turisztikai fogadóképesség javítása” című pályázati felhívásra, Budapest, 2008.
6. 123/1997. Kormányrendelet a közcélú ivóvízbázisok, valamint ásvány- és gyógyvizet termelő kutak védeltségéről.
7. Pálfalvi Ferenc geológus (Kútfej Vízkutató és Fúró Tervező Kkt.): *A térség hidrogeológiai modellje*.
8. Az ÁNTSZ Ráckevei Kistérségi Intézete 283-4/Gyf/2008 számú határozata a „Kevei gyógyvíz” minősítéséről. Ráckeve, 2008.
9. 6/2008 sz. Szakvélemény, vízvizsgálati eredmények. Az OTH OGYFI közleménye. Vízkutató Vízkémia Kft.
10. Az ÁNTSZ Közép-Magyarországi Regionális Intézete: *Ásvány-, Gyógy- és Tápvíz Vizsgálati Jegyzőkönyv*; Országos Tisztifőorvosi Hivatal–Dr. Kulcsár György mb. főigazgató (Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdőügyi Főigazgatóság): *Határozat a kevei termálvíz természetes ásványvíz megnevezéséről*. 2007. július 2.
11. Szakács Imre ügyvezető igazgató (Vízkutató Vízkémia Kft.): *Szakvélemény ásványvíz minősítő vizsgálat eredményéről*. 2008. február 5.
12. Dr. Kulcsár György mb. főigazgató (Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdőügyi Főigazgatóság): *595-2/Gyf/2008 számon kiadott „Keve gyöngye” gyógyvíz törzskönyve*. Budapest, 2008